

УДК 338.48-044.922

DOI: <https://doi.org/10.32782/easterneurope.41-11>

СУТЬ ПОНЯТТЯ ТРАНСФОРМАЦІЇ КОНКУРЕНТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ СУБ'ЄКТІВ ТУРИСТИЧНОЇ ІНДУСТРІЇ

THE CONTENT FEATURES OF THE CONCEPT OF TRANSFORMING THE COMPETITIVE POTENTIAL OF TOURISM INDUSTRY SUBJECTS

Єрко І.В.

кандидат географічних наук,
доцент кафедри туризму та готельного господарства,
Волинського національного університету імені Лесі Українки
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5395-7557>

Ierko Iryna

Lesya Ukrainka Volyn National University

У статті досліджено поняття «трансформація». Виділено декілька підходів щодо змісту поняття «трансформація»: процесний підхід, системний підхід, інноваційний підхід, еволюційний підхід, інституційний підхід, якісний підхід. Охарактеризовано ознаки, які можна покласти у змістову характеристику поняття «трансформація»: наявність якісних та кількісних змін, які призводять до появи нової системи, явища, або процесу; інноваційність проведення змін, тобто формування нової трансформаційної моделі розвитку; наявність стадійних переходів із однієї фази в іншу (при чому, цей перехід може бути прогресивним і регресивним). Зроблено огляд літератури змісту поняття «трансформаційний процес». Визначено, змістова характеристика поняття «трансформація» є стадійним процесом видозміни якісних та кількісних характеристик (ознак) явища чи системи в цілому, що дозволяє вибудувати нову інноваційну модель розвитку із врахуванням чинників впливу.

Ключові слова: трансформація, економічна трансформація, трансформаційний процес, конкурентний потенціал, конкурентноспроможність, туристична індустрія, суб'єкти туристичної індустрії.

The article interprets the concept of transformation from the standpoints of several approaches to its content characteristics. The emphasis is laid on the process-based, system-based, innovative, evolutionary, institutional, and qualitative approaches. The process approach interprets transformation as a process of qualitative changes and transformations, which leads to the emergence of new characteristics of the system or structure. The system approach considers transformation as a change of elements within the system, the transition of the system from a state of stability to a state of instability and vice versa. In other words, it implies any quantitative and qualitative changes of system elements. According to the innovative approach, transformation is innovation, the transition of the old development model to a more modern one, i.e., an innovative one. The evolutionary approach interprets transformation as any revolutionary or innovative changes that occur over a certain period of time. From the perspective of the institutional approach, transformation refers to the institutional changes that lead to the emergence of a new model or system. A qualitative approach examines transformation from the standpoint of qualitative structural changes or modifications occurring in systems, phenomena, or processes. The features that can be included in the content characteristic of the concept of 'transformation' are specified. They include the qualitative and quantitative changes that lead to the emergence of a new system, phenomenon, or process; the innovativeness of changes, i.e., the formation of a new transformational model of development; and the signs of gradual progression from one phase to another. This transition can be either progressive or regressive. The research findings provide basis for interpreting the transformational process as a staged transition of a system, process, or phenomenon from one state to another, which qualitatively and quantitatively changes its characteristics in compliance with the laws of the society (economy) development. One of the content characteristics of the concept of "transformation" is a staged process of changing qualitative and quantitative characteristics (signs) of a phenomenon or system as a whole, which allows for building a new innovative development model considering influencing factors. Transformation of the competitive potential of the subjects of the tourism industry appears as a gradual transition to a new conceptual system of the branch. The basis of such a system is the safety, stability, and competitiveness of its development in the national and international tourist spaces through the formation of a package of tourist services depending on the post-war conditions of the country's development.

Key words: transformation, economic transformation, transformational process, competitive potential, tourism industry, competitiveness, tourism industry subjects.

Постановка проблеми. Трансформаційні процеси, які тривалий період відбуваються в економіці країни, та необхідність посилення дії яких зумовлена необхідністю її відновлення у повоєнний період, характеризуються складністю, багатовекторністю та тривалістю. В Україні досі не сформовано єдину модель трансформації економіки та конкурентного потенціалу суб'єктів туристичної індустрії зокрема, яка б дозволяла урахувати та імплементувати усі елементи трансформаційного процесу в єдину систему. У літературі та практиці лише частково та фрагментарно досліджуються проблеми трансформації конкурентного потенціалу суб'єктів туристичної індустрії без чітко окреслених критеріїв трансформаційного процесу, фаз його здійснення, принципів, методів, інструментів та інших механізмів його реалізації. Тому, можна вести мову про відсутність виваженої моделі та методологічного концепту трансформації конкурентного потенціалу суб'єктів туристичної індустрії. Відтак, це потребує розробки відповідної моделі трансформації конкурентного потенціалу суб'єктів туристичної індустрії, адаптованої до сучасних реалій політичної, економічної та воєнної ситуації в Україні. Також невирішеними залишаються питання категорійного апарату сутності самого поняття «трансформація» та поняття «трансформаційний процес», оскільки змістове наповнення визначатиме подальші інституційні перетворення, переходи по стадіях трансформації та їх особливостей, умови, за яких відбуватиметься перехід із однієї фази трансформації та іншу; взаємодію різних суб'єктів управління, що прийматимуть участь у трансформаційних перетвореннях тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проведений огляд літератури дозволив виділити декілька підходів щодо змісту поняття

«трансформація»: *процесний підхід*, представниками якого є Гаврилишин Б., Зеленько Г., Кирилюк Є., Корнух О., Мочерний С., Пепа Т., Петришина Н. і які трактують трансформацію як процес якісних змін та перетворень, що призводить до появи нових ознак та характеристик системи або структури; *системний підхід* (Гражевська Н., Тоффлер Е., Філіппова С.) розглядає трансформацію як зміна елементів всередині системи, перехід системи зі стійкого стану в нестійкий, та навпаки, тобто будь-яка кількісна та якісна зміна елементів; *за інноваційним підхід*, який у своїх працях досліджували Єрохін С., Bohnet A., Ohly C., Schumpeter J., трансформація представляє собою інновації, перехід старої моделі розвитку на більш нову, тобто інноваційну; *еволюційний підхід*, де науковці (Bonet A., Гражевська Н., Маркович І., Потравка Л., Радіонова О.) трактують трансформацію як будь-які революційні або інноваційні зміни, які відбуваються за певний період часу; *згідно інституційного підходу* (Гражевська Н., Кирилюк Є., Мельник І., Stiglitz J.), трансформація стосується інституційних змін, які призводять до появи нової моделі, або системи; *якісний підхід*, де такі представники як Івченко Є., Грищенко Г., Маркович І. досліджують трансформацію з позиції якісних структурних змін або перетворень, які відбуваються у тих чи інших системах, явищах або процесах.

Постановка завдання. Метою дослідження є змістова характеристика поняття «трансформація» конкурентного потенціалу суб'єктів туристичної індустрії.

Виклад основного матеріалу дослідження. Що стосується змістової характеристики поняття «трансформація», то існує досить широке коло думок з приводу цієї категорії (табл. 1).

Таблиця 1

Огляд літератури змісту поняття «трансформація» за підходами

Автор	Зміст поняття
1	2
<i>Процесний підхід</i>	
Зеленько Г.	«історичний процес змін, що постає як єдність декількох складових: трансформація політичної системи суспільства; трансформація «політичної людини» (особа, еліта, колектив, організація); трансформація політичної культури суспільства і особи (ідеї, норми, рівень політичних відносин)» [1]
Кирилюк Є.	«процес якісного перетворення, що охоплює деякі, або всі підсистеми та ієрархічні рівні у їх єдності та взаємозв'язку» [2]
Мочерний С.	«перетворення виду, форми, істотних властивостей тих чи інших об'єктів, тобто процес, що стосується як специфічних закономірностей функціонування об'єкта, так і його внутрішньої структури та зовнішньої форми» [3]
Пепа Т.	«процес перетворення, видозміни явищ, ситуації, що супроводжується відмиранням одних елементів, рис, властивостей і появою нових; послаблення одних типів і форм власності і посилення інших, поетапну переорієнтацію економічної структури регіональних господарських систем і всього економічного простору» [4]
Петришина Н.	«складний процес перетворення економічної системи, який передбачає кількісні та якісні зміни складових системи та сфер суспільного життя» [5]

Продовження Таблиці 1

1	2
Stiglitz J., Sen A., Fitoussi J.	«сукупність взаємопов'язаних перехідних процесів, які спричиняють нові соціально-економічні дії на локальному, державному рівнях та поза ними (глобальному)» [6]
Гаврилишин Б., Мочерний С.	«процес перетворення однієї економічної системи на іншу, що супроводжується відмиранням одних елементів, рис, властивостей і появою інших» [7]
Корнух О.	«є економічною категорією, яка пов'язана з економічною сферою, притаманною різним рівням господарювання, відображає складний процес, що здійснюється одночасно в просторі і часі» [8]
<i>Системний підхід</i>	
Тоффлер Е., Гражевська Н., Філіппова С.	«якісна зміна економічної системи» [9; 10; 11]
Гражевська Н.	«загальна форма розвитку економічних систем, пов'язана з еволюційними та революційними змінами, постійними переходами економічних систем із стійкого в нестійкий стан і навпаки» [10]
<i>Інноваційний підхід</i>	
Єрохін С.	«зміна структури будь-якого об'єкта в межах самоорганізуючого процесу» [12]
Bohnet A., Ohly S.	«будь-яка заміна навіть окремих складових, що конструюють порядок, на інші складові, завдяки яким старий порядок (чи його окрема сфера) замінюється новим» [13]
Schumpeter J.	«творче руйнування, яке супроводжує радикальні інновації» [14]
<i>Еволюційний підхід</i>	
Великий тлумачний словник сучасної української мови	«зміна, перетворення виду, форми, істотних властивостей будь-чого» [15]
Потравка Л.	«задана міра необхідних змін, у рамках яких відбувається адаптація суспільства до змін у зовнішньому середовищі на основі науково обґрунтованих програм, проектів, грантів» [16]
Радіонова О.	«радикальні структурні зміни національних економік» [17]
Гражевська Н.	«форма розвитку економічних систем, що пов'язана з еволюційними і революційними змінами, переходом цієї системи із стійкого в нестійкий стан» [18]
Bonet A.	«процес якісних та кількісних перетворень у системі, зміни у її формі та змістові, адекватні історичним етапам розвитку суспільства» [19]
Маркович І.	«є іманентною особливістю національних економік, яка відбувається постійно і є явищем безперервної зміни форми; як момент кардинальних перетворень, у результаті яких структура, ознаки, система взаємозв'язків змінюються повністю» [20]
<i>Інституційний підхід</i>	
Мельник І.	«взаємопов'язані революційні та еволюційні зміни економічних, соціальних і політичних структур суспільства, котрі покликані сформувати соціально-економічну та політичну модель суспільства, яка б сприяла задоволенню економічних, соціальних і політичних потреб громадян країни та забезпечувала б гідне місце країни на міжнародній арені в умовах посилення глобалізаційних процесів та становлення постіндустріального суспільства» [21]
Гражевська Н.	«процес еволюції, що відбувається шляхом спонтанного відбору ефективних інституцій, які сприяють формуванню досконалої моделі ринкової економіки» [10]
Кирилюк Є.	«природна динаміка інституційних рамок, що змінюються під впливом внутрішніх і зовнішніх чинників» [22]
Stiglitz J.	«перехідні процеси, які неминуче тягнуть за собою колективні дії, які можуть мати місце, як у межах державного регулювання, так і поза ними, як на національному, так і на локальному рівнях» [23]
<i>Якісний підхід</i>	
Івченко Є.	«якісні перетворення або становлення економічної системи різного масштабу, що дозволяє перехід на новий рівень функціонування і розвитку системи, який здійснюється послідовно та безперервно на всіх рівнях економічної системи» [24]
Грищенко Г.	«якісні перетворення економічної системи, її вихід за межі стабільного функціонування і перехід у стан нерівноваги, кількісних і якісних змін різної інтенсивності та спрямованості» [25]
Маркович І.	«категорія, що демонструє якісні перетворення економічних систем, характеризує різні форми суттєвих змін безвідносно до вектора наслідків, відображає перехід економічної системи на новий рівень розвитку» [20]

Джерело: [1–25]

Рис. 1. Ознаки, що лежать в основі поняття «трансформація»

Джерело: сформовано автором

Незважаючи на існування досить диференційованого підходу до розгляду поняття «трансформація» є ряд спільних ознак, які можна покласти у його змістову характеристику (рис. 1):

- наявність якісних та кількісних змін, які призводять до появи нової системи, явища, або процесу;
- інноваційність проведення змін, тобто формування нової трансформаційної моделі розвитку;

– наявність стадійних переходів із однієї фази в іншу (при чому, цей перехід може бути прогресивним і регресивним).

Окреслені вище підходи та ознаки до змістової характеристики поняття «трансформація» дозволяють його розглядати з авторської позиції як стадійний процес видозміни якісних та кількісних характеристик (ознак) явища чи системи в цілому, що дозволяє вибудувати нову інноваційну модель розвитку із врахуванням чинників впливу.

Варто відмітити, що деякі науковці вважають, що трансформацію «не слід розглядати в лінійній площині, адже трансформаційна економіка України розвивається не стільки шляхом тотального руйнування старої економічної системи, скільки шляхом ускладнення вже існуючої економічної структури» [26]. «Подразником» для здійснення трансформації є «криза системи, вичерпання потенціалу розвитку, нездатність задовольнити зростаючі потреби суспільства і адекватно реагувати на зміну середовища та зовнішні виклики, невідповідність наявної технологічної структури, досягнутого рівня продуктивності і масштабів виробництва якісно новим потребам» [33].

Тому, побудова нової трансформованої моделі потребує процесу переходу з одного стану в інший, тобто певного трансформаційного періоду, що вимагає проведення більш поглиблених досліджень з даної проблематики. Огляд літератури змісту поняття «трансформаційний процес» наведено у таблиці 2.

Проведені дослідження дозволяють трактувати трансформаційний процес як стадійний перехід системи, процесу, явища із одного стану

Таблиця 2

Огляд літератури змісту поняття «трансформаційний процес»

Автор	Зміст поняття
Маркович І.	«закономірні явища стадійного характеру, які несуть у собі можливості якісної зміни економічної системи із виключенням її неефективних елементів» [20]
Ткачук Г.	«зміни суттєвого, масштабного та глибинного характеру, які відбуваються у трансформаційному середовищі підприємства під впливом ендогенних та екзогенних факторів, призводять до суттєвих трансформацій виду, форми, змісту, функцій та корпоративної політики щодо об'єктів економічної системи підприємства» [27]
Барановський О.	«багатовимірний і багаторівневий перехід економічної системи від одного якісного стану до іншого; еволюційне перетворення, тривалі і цілеспрямовані кількісно-якісні зміни в системі економічних відносин; інститутів власності й організаційно-правових форм і принципів функціонування економічних агентів» [28]
Івченко Є.	«суб'єктивний, об'єктивний процес, що відбувається в просторі та часі» [29]
Єрохін С.	«система, яка самоорганізується» [30]
Івашина С.	«складний і суперечливий процес, від якого залежить послідовна зміна станів об'єкту дослідження в часі, послідовна зміна предметів і явищ, що відбувається закономірним порядком» [31]
Кудлаєнко С.	«перетворення окремих складових – способу координації і підтримки рівноваги, відносин власності, типу відтворення, структури виробництва, інститутів і права тощо» [32]

Джерело: [20; 27–32]

в інший, який якісно та кількісно видозмінює їх характеристики відповідно до закономірностей розвитку суспільства (економіки). Знову ж таки можна вести мову про те, що в основу трансформаційного процесу покладено якісні та кількісні зміни конкурентного потенціалу суб'єктів туристичної індустрії.

Висновки. Отже, змістова характеристика поняття «трансформація» на нашу думку є стадійним процесом видозміни якісних та кількісних характеристик (ознак) явища чи системи в цілому, що дозволяє вибудувати нову

інноваційну модель розвитку із врахуванням чинників впливу. Тому, у подальших дослідженнях будемо виходити із того, що трансформація конкурентного потенціалу суб'єктів туристичної індустрії представляє собою стадійний глибинний перехід до нової концепт-системи туристичної індустрії, в основу якої покладено безпечність, сталість та конкурентність її розвитку у національному та міжнародному туристичному просторах через формування «пакету» туристичних послуг відповідно до повоєнних умов розвитку країни.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Зеленько Г. Трансформація політична. Політична енциклопедія, редкол.: Ю. Левенець та ін. Київ : Парламентське видавництво. 2011. С. 720.
2. Кирилюк Є.М. Понятійний апарат досліджень трансформації економічних систем. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/197224392.pdf> (дата звернення: 22.09.2023).
3. Мочерний С. Моделі трансформаційних процесів економіки (теоретико-методологічні аспекти). *Економіка України*. 2005. № 2. С. 13–21.
4. Пепа Т.В. Регіональна динаміка і трансформація економічного простору України : монографія. Черкаси : Брама-Україна. 2006. 440 с.
5. Петришина Н.В. Проблеми трансформації економіки України. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 18 : Економіка і право*. 2014. Вип. 24. С. 31–38
6. Stiglitz J. E., Sen A., Fitoussi J. P. Report by the commission on the measurement of economic performance and social progress. 2009. 292 p. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/8131721/8131772/Stiglitz%20Fitoussi%20Commission%20report.pdf> (дата звернення: 22.09.2023).
7. Економічна енциклопедія: у 3 т. Т. 3 / ред.: Б.Д. Гаврилишин, С.В. Мочерний. Київ : Акад.; Тернопіль : Акад. нар. госп-ва, 2002. 952 с.
8. Корнух О.В., Турило А.М. «Економічна трансформація» як ключове поняття сучасного громадського розвитку. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2014. № 6. Ч. 3. С. 189–191.
9. Тоффлер Е. Третя Хвиля: пер. з англ. А. Євса / ред. пер. Шовкун. Київ : Вид. дім «Всесвіт», 2000. 475 с.
10. Гражевська Н.І. Еволюція сучасних економічних систем : навч. посіб. Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. Київ : Знання, 2011. 287 с.
11. Філіппова С.В., Добруля О.О. Фінансові проблеми трансформаційних процесів у промисловому секторі економіки України. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2007. № 606: Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. С. 430–434.
12. Єрохін С.А. Трансформаційний процес та його структуризація. Актуальні проблеми економіки. 2005. № 2 (44). С. 4–12.
13. Bohnet Armin, Ohly Claudia. Zum gegenwertigen Stand der Transformationstheorie. *Zeitschrift fur Wirtschaftspolitik*. 1992. № 41. P. 27–49.
14. Schumpeter J.A. *Capitalism, Socialism and Democracy*. New York: Columbia University Press, 2016. P. 259–264.
15. Бусел В.Т. Великий тлумачний словник сучасної української мови. 5-те вид. Київ, Ірпінь : Перун. 2005. С. 124.
16. Потравка Л. Сутність, зміст та етапи трансформації соціально-економічної системи. *Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє*. 2014. № 19 (2). С. 192–200.
17. Радіонова О.М. Зайнятість у великих містах: сучасний економіко-теоретичний аналіз: монографія. Харк. нац. ун-т міськ. госп-ва імені О.М. Бекетова. Харків : ХНУМГ, 2014. 178 с.
18. Гражевська Н.І. Відображення трансформаційних процесів у системі категорій соціально-економічної динаміки. *Економічна теорія*. 2007. № 4. С. 19–29.
19. Громико О. Зміст поняття «трансформація» як базової наукової категорії. *Ефективність державного управління*. 2016. Вип. 1/2 (46/47). Ч. 1. С. 125–131.
20. Маркович І.Б. Розкриття сутності поняття трансформації економічного простору в системі категорій розвитку національної економіки. *Економіка розвитку*. 2014. № 2. С. 77–81. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/escro_2014_2_16 (дата звернення: 22.09.2023).
21. Мельник І.М. Логіка та особливості трансформації економічної системи України. *Торгівля, комерція, підприємництво*. 2010. Вип. 11. С. 36–39. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Torg_2010_11_10 (дата звернення: 22.09.2023).
22. Кирилюк Є.М., Прощаликіна А.М. Методологія дослідження процесів трансформації економічних систем у сучасних теоріях. *Механізм регулювання економіки*. 2011. № 4. С. 172–179.
23. Stiglitz J. *Whither Reform? Ten Years of the Transition*. World Bank: Annual Bank Conference on Development Economics. Washington, D.C., April 28–30, 1999. Washington, 1999.

24. Івченко Є.А. Трансформація як поняття та підходи до його розуміння в економічному контексті. *Ефективна економіка*. 2015. № 12. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5827> (дата звернення: 22.09.2023).
25. Грищенко Г.О., Головка М.Й. Трансформація фінансово-економічних систем: теоретичні положення. *Вісник ЖДТУ*. 2012. С. 359–363.
26. Табачук А.Я. Напрямки трансформації економічної системи України в умовах сьогодення. *Економіка та суспільство*. 2021. Випуск № 26. URL: <https://economyandsociety.in.ua> (дата звернення: 22.09.2023).
27. Ткачук Г.О. Трансформаційні процеси в економічній системі підприємств харчової промисловості в умовах структурних змін аграрного сектору. *Український журнал прикладної економіки*. 2020. Том 5. № 3. С. 152–161. URL: http://ujae.org.ua/wp-content/uploads/2021/01/ujae_2020_r03_a16-1.pdf (дата звернення: 22.09.2023).
28. Барановський О.І. Зміст трансформаційних процесів в економічних системах. *Вісник Університету банківської справи*. 2017. № 1 (28).
29. Івченко Є.А. Природа трансформаційного процесу як соціально-економічного феномену та його вплив на систему економічної безпеки підприємства. *Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля*. 2016. № 3 (227). URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/84593395.pdf> (дата звернення: 22.09.2023).
30. Єрохін С.А. Трансформаційний процес та його структуризація. *Актуальні проблеми економіки*. 2005. № 2 (44). С. 4–12.
31. Івашина С.Ю. Соціально-інституціональні аспекти економічної трансформації. *Проблеми економіки*. 2014. № 2. С. 309–314. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pekon_2014_2_45 (дата звернення: 22.09.2023).
32. Кудлаєв С.В. Трансформаційні процеси і державна соціальна політика: необхідність врахування особливостей. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 18. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/18_2018/9.pdf (дата звернення: 22.09.2023).
33. Поченчук Г.М. Закономірності трансформаційних процесів національної економіки. *Економічний аналіз: зб. наук. Праць / редкол: В.А. Дерій та ін. Тернопіль : Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка»*. 2014. Том 16. № 1. С. 123–129.

REFERENCES:

- Zelenko H. (2011) Transformatsiia politychna. Politychna entsyklopediia [Political transformation. Political encyclopedia] / redkol: Yu. Levenets ta in. Kyiv: Parlamentske vydavnytstvo, 720 p.
- Kyryliuk Ye.M. Poniatiinyi aparat doslidzhen transformatsii ekonomichnykh system [Conceptual apparatus of studies of the transformation of economic systems]. Available at: <https://core.ac.uk/download/pdf/197224392.pdf> (accessed September 22, 2023).
- Mochernyi S. (2005) Modeli transformatsiinykh protsesiv ekonomiky (teoretyko-metodolohichni aspekty) [Models of transformational processes of the economy (theoretical and methodological aspects)]. *Ekonomika Ukrainy*, no. 2, pp. 13–21.
- Pepa T.V. (2006) Rehionalna dynamika i transformatsiia ekonomichnoho prostoru Ukrainy [Regional dynamics and transformation of the economic space of Ukraine] : monohrafiia. Cherkasy : Brama-Ukraina, 440 p.
- Petryshyna N.V. (2014) Problemy transformatsii ekonomiky Ukrainy [Problems of transformation of the economy of Ukraine]. *Naukovyi chasopys NPU imeni M.P. Drahomanova. Seriya 18: Ekonomika i pravo*, no. 24, pp. 31–38.
- Stiglitz J. E., Sen A., Fitoussi J. P. (2009) Report by the commission on the measurement of economic performance and social progress. 292 p. Available at: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/8131721/8131772/StiglitzSenFitoussiCommissionreport.pdf> (accessed September 22, 2023).
- Havrylyshyn B.D., Mochernyi S.V. (eds.) (2002) *Ekonomichna entsyklopediia* [Economic encyclopedia]: u 3 t. Kyiv: Akad.; Ternopil: Akad. nar. hosp-va, 952 p.
- Kornukh O.V., Turylo A.M. (2014) «Ekonomichna transformatsiia» yak kliuchove poniattia suchasnoho hromadskoho rozvytku [Economic transformation" as a key concept of modern social development]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu*, no. 6, part 3, pp. 189–191.
- Toffler E. (2000) *Tretia Khvyliia* [The Third Wave]: per. z anhl. A. Yevsa / red. per. Shovkun. Kyiv.: Vyd. dim «Vsesvit», 475 p.
- Hrazhevska N.I. (2011) *Evolutsiia suchasnykh ekonomichnykh system* [Evolution of modern economic systems]: navch. posib. Kyiv. nats. un-t im. T. Shevchenka. Kyiv: Znannia, 287 p.
- Filippova S.V., Dobrulia O. O. (2007) Finansovi problemy transformatsiinykh protsesiv u promyslovomu sektori ekonomiky Ukrainy [Financial problems of transformational processes in the industrial sector of the economy of Ukraine]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politehnika»*, no. 606: Menedzhment ta pidpriemnytstvo v Ukraini: etapy stanovlennia i problemy rozvytku, pp. 430–434.
- Yerokhin S.A. (2005) Transformatsiinyi protses ta yoho strukturyzatsiia [Transformation process and its structuring]. *Aktualni problemy ekonomiky*, no. 2 (44), pp. 4–12.
- Bohnet Armin, Ohly Claudia (1992) Zum gegenwartigen Stand der Transformationstheorie. *Zeitschrift fur Wirtschaftspolitik*, no. 41, pp. 27–49.

14. Schumpeter J.A. (2016) *Capitalism, Socialism and Democracy*. New York: Columbia University Press, pp. 259–264.
15. Busel V.T. (2005) *Velykyi tлумachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy* [A large explanatory dictionary of the modern Ukrainian language]. 5-te vyd. Kyiv, Irpin: Perun, 124 p.
16. Potravka L. (2014) *Sutnist, zmist ta etapy transformatsii sotsialno-ekonomichnoi systemy* [Essence, content and stages of transformation of the socio-economic system]. *Ukrainska nauka: mynule, suchasne, maibutnie*, no. 19 (2), pp. 192–200.
17. Radionova O.M. (2014) *Zainiast u velykykh mistakh: suchasnyi ekonomiko-teoretychnyi analiz* [Employment in big cities: modern economic and theoretical analysis]: monohrafiia. Khark. nats. un-t misk. hosp-va im. O.M. Beketova. Kharkiv: KhNUMH, 178 p.
18. Hrazhevska N.I. (2007) *Vidobrazhennia transformatsiinykh protsesiv u systemi katehorii sotsialno-ekonomichnoi dynamiky* [Reflection of transformational processes in the system of categories of socio-economic dynamics]. *Ekonomichna teoriia*, no. 4, pp. 19–29.
19. Hromyko O. (2016) *Zmist poniattia «transformatsiia» yak bazovoi naukovoï katehorii* [The content of the concept of "transformation" as a basic scientific category]. *Efektivnist derzhavnoho upravlinnia*, vyp. 1/2 (46/47), part. 1, pp.125–131.
20. Markovych I.B. (2014) *Rozkryttia sutnosti poniattia transformatsii ekonomichnogo prostoru v systemi katehorii rozvytku natsionalnoi ekonomiky* [Revealing the essence of the concept of transformation of economic space in the system of categories of development of the national economy]. *Ekonomika rozvytku*, no. 2, pp. 77–81. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecro_2014_2_16 (accessed September 22, 2023).
21. Melnyk I.M. (2010) *Lohika ta osoblyvosti transformatsii ekonomichnoi systemy Ukrainy* [The logic and features of the transformation of the economic system of Ukraine]. *Torhivlia, komertsii, pidpriemnytstvo*, is. 11, pp. 36–39. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Torg_2010_11_10 (accessed September 22, 2023).
22. Kyryliuk Ye.M., Proshchalykina A.M. (2011) *Metodolohiia doslidzhennia protsesiv transformatsii ekonomichnykh system u suchasnykh teoriiah* [Methodology for researching processes of transformation of economic systems in modern theories]. *Mekhanizm rehulivannia ekonomiky*, no. 4, pp. 172–179.
23. Stiglitz J. (April 28–30, 1999) *Whither Reform? Ten Years of the Transition*. World Bank: Annual Bank Conference on Development Economics. Washington.
24. Ivchenko Ye.A. (2015) *Transformatsiia yak poniattia ta pidkhody do yoho rozuminnia v ekonomichnomu konteksti* [Transformation as a concept and approaches to its understanding in the economic context]. *Efektivna ekonomika*, no. 12. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5827> (accessed September 22, 2023).
25. Hryshchenko H.O., Holovko M.I. (2012) *Transformatsiia finansovo-ekonomichnykh system: teoretychni polozhennia* [Transformation of financial and economic systems: theoretical provisions]. *Visnyk ZhDTU*, pp. 359–363.
26. Tabachuk A.Ia. (2021) *Napriamky transformatsii ekonomichnoi systemy ukrainy v umovakh sohodennia* [Directions of transformation of the economic system of Ukraine in today's conditions]. *Ekonomika ta suspilstvo*, no. 26. Available at: <https://economyandsociety.in.ua> (accessed September 22, 2023).
27. Tkachuk H.O. (2020) *Transformatsiini protsesy v ekonomichniï systemi pidpriemstv kharchovoi promyslovosti v umovakh strukturnykh zmin aharnoï sektoru* [Transformational processes in the economic system of food industry enterprises in conditions of structural changes in the agrarian sector]. *Ukrainskyi zhurnal prykladnoi ekonomiky*, vol. 5, no. 3, pp. 152–161. Available at: http://ujae.org.ua/wp-content/uploads/2021/01/ujae_2020_r03_a16-1.pdf (accessed September 22, 2023).
28. Baranovskiy O.I. (2017) *Zmist transformatsiinykh protsesiv v ekonomichnykh systemakh* [Content of transformational processes in economic systems]. *Visnyk Universytetu bankivskoi spravy*, no. 1 (28).
29. Ivchenko Ye.A. (2016) *Pryroda transformatsiinoï protsesu yak sotsialno-ekonomichnoï fenomenu ta yoho vplyv na systemu ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva* [The nature of the transformation process as a socio-economic phenomenon and its impact on the economic security system of the enterprise]. *Visnyk Skhidnoukrainskoho natsionalnoho universytetu imeni Volodymyra Dalia*, no. 3 (227). Available at: <https://core.ac.uk/download/pdf/84593395.pdf> (accessed September 22, 2023).
30. Yerokhin S.A. (2005) *Transformatsiinyi protses ta yoho strukturyzatsiia* [Transformation process and its structuring]. *Aktualni problemy ekonomiky*, no. 2 (44), pp. 4–12.
31. Ivashyna S.Yu. (2014) *Sotsialno-instytutstionalni aspekty ekonomichnoi transformatsii* [Social and institutional aspects of economic transformation]. *Problemy ekonomiky*, no. 2, pp. 309–314. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pekon_2014_2_45 (accessed September 22, 2023).
32. Kudlaienko S.V. (2018) *Transformatsiini protsesy i derzhavna sotsialna polityka: neobkhidnist vrakhuvannia osoblyvostei* [Transformational processes and state social policy: the need to take into account peculiarities]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, no. 18. Available at: http://www.investplan.com.ua/pdf/18_2018/9.pdf (accessed September 22, 2023).
33. Pochenchuk H.M. (2014) *Zakonomirnosti transformatsiinykh protsesiv natsionalnoi ekonomiky* [Patterns of transformational processes of the national economy]. *Ekonomichnyi analiz: zb. nauk. Prats. Ternopilskyi natsionalnyi ekonomichnyi universytet / redkol.: V.A. Derii ta in. Ternopil: Vydavnycho-polihrafichnyi tsentr Ternopilskoho natsionalnoho ekonomichnoho universytetu «Ekonomichna dumka»*. Vol. 16, no. 1, pp. 123–129.